

Opvolging aanbevelingen: Industrie en Omwonenden

Publicatiedatum rapport: 13 april 2023

1 Over het rapport

De Onderzoeksraad onderzocht hoe het huidige stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) de gezondheid van omwonenden van grote industriële bedrijven beschermt, voor zowel het systeemontwerp als de werking daarvan in de praktijk. Daartoe onderzocht de Raad drie casussen waarover bij omwonenden onrust bestond, maar die qua type industrie en regelgeving verschillen. Het ging daarbij om de situaties rondom Tata Steel (IJmuiden), Chemours (Dordrecht) en APN (Nijmegen).

De Onderzoeksraad concludeerde dat het niet vanzelfsprekend is dat de gezondheid van omwonenden voldoende wordt beschermd gezien de wijze waarop het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in de praktijk werkt. De Onderzoeksraad constateerde een reactieve houding bij bedrijven en overheden. Bedrijven zouden meer inzicht moeten geven in de bijdrage die hun eigen emissies¹ leveren aan de schadelijke effecten. Overheden en omgevingsdiensten zouden het VTH-stelsel beter moeten inzetten om de gezondheid van omwonenden te beschermen. Daarvoor is een hoger kennisniveau nodig, ook om kennislacunes op te lossen, dat zowel door overheden als door industrieën gerealiseerd dient te worden. Omwonenden maken zich zorgen over de uitstoot van schadelijke stoffen; voor hen telt wat de gevolgen zijn van de blootstelling aan dergelijke stoffen. Daarom moeten de concentraties van die stoffen in de leefomgeving van omwonenden het vertrekpunt zijn voor alle partijen.

In het rapport deed de Onderzoeksraad acht aanbevelingen – aan de drie onderzochte bedrijven, VNO-NCW, omgevingsdiensten, bevoegd gezagen, de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en het RIVM – gericht op het verbeteren van de leefomgeving van omwonenden. Alle partijen hebben tijdig – binnen een half jaar – gereageerd op de aanbevelingen. In de volgende paragraaf geeft de Onderzoeksraad een algemene reflectie op de opvolging van de aanbevelingen. In een bijlage staat per partij een korte samenvatting van de ontvangen reacties per aanbeveling en een conclusie over de opvolging van die aanbeveling. De volledige reacties van alle afzonderlijke partijen zijn te vinden op de website van de Onderzoeksraad.

---

¹ 'Emissie is de hoeveelheid schadelijke stof die vanuit een bron in een bepaald deel van het milieu komt.' Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Industrie en Omwonenden* (april 2023)

2 Algemene reflectie reacties op aanbevelingen

De Onderzoeksraad ziet op basis van de reacties op de aanbevelingen dat er meerdere positieve ontwikkelingen en initiatieven zijn, maar ook dat er nog ruimte is voor verbetering.

Meerdere aanbevelingen sturen aan op een intensievere samenwerking tussen overheid, bedrijven en burgers en vragen om een andere manier van kijken van alle partijen. Het vergt tijd om de onderlinge samenwerking aan te passen en het wederzijdse vertrouwen te vergroten. De Onderzoeksraad begrijpt dat in de relatief korte tijd die ligt tussen de publicatie van het rapport en het rapporteren over de opvolging van de aanbevelingen geformuleerde voornemens nog niet (altijd) gerealiseerd zijn. De Onderzoeksraad kijkt uit naar de verdere uitvoering van veel van de genoemde initiatieven en plannen.

Positieve ontwikkelingen

De meest in het oog springende positieve punten die naar voren komen zijn volgens de Onderzoeksraad:

- 1) de door de staatssecretaris genoemde voorwaardelijke toestemming voor activiteiten en onderzoeksverplichtingen in vergunningen,
- 2) het ontstaan van kennisnetwerken en kennisontwikkeling door het RIVM
- 3) de proactieve houding van de gemeente Nijmegen en provincie Zuid-Holland en hun omgevingsdiensten om de gezondheid van omwonenden steeds meer centraal stellen.

In deze paragraaf gaan we kort in op deze punten en beschrijven we waar nog kansen en mogelijkheden liggen.

De staatssecretaris geeft in haar reactie aan met de omgevingsdiensten te gaan bespreken om via onderzoeksverplichtingen in vergunningen een stap verder te gaan en daarnaast de mogelijkheid te onderzoeken tot voorwaardelijke toestemming voor activiteiten. Beide instrumenten zouden volgens de Onderzoeksraad nuttig kunnen zijn bij vergunning van emissies van potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS) en andere stoffen waarvan nog niet bekend is of deze schadelijk zijn voor de gezondheid van omwonenden. De Onderzoeksraad is benieuwd naar de (juridische) uitwerking en uiteindelijke toepassing. De staatssecretaris beschouwt nationale wet- en regelgeving in de actieagenda als een mogelijk instrument indien Europese wetgeving te traag tot stand komt. Bedrijven die niet onder Europese wet- en regelgeving vallen, zoals asfaltcentrales, verdienen volgens de Onderzoeksraad meer aandacht. Ook deze bedrijven veroorzaken uitstoot die tot zorgen bij omwonenden leidt.

Ook op het gebied van inzicht in de blootstelling aan schadelijke stoffen en van kennisontwikkeling worden stappen gemaakt. Het RIVM publiceerde in september 2023 een rapport over de bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van

omwonenden.² Wat de Onderzoeksraad betreft is dat de gewenste kennissituatie: per gevaarlijke stof zou duidelijk moeten zijn wat globaal de bijdrage van ieder bedrijf is aan de immissie³ op de leefomgeving van omwonenden. Daarnaast heeft de door de staatssecretaris ingestelde Expertgroep Gezondheid IJmond in februari 2024 het rapport Gezondheid Geborgd gepubliceerd.⁴ Het rapport onderschrijft mede de conclusies van de Onderzoeksraad en adviseert gezondheidseffecten een volwaardige plaats te geven in de afwegingen. Daarnaast pleit het voor het opstellen van een integrale Gezondheid Effect Rapportage binnen de maatwerkafspraken bij Tata Steel, naast een Milieu Effect Rapportage.

Kennis over gezondheidseffecten van stoffen is voortdurend in ontwikkeling en nooit volledig; kennisontwikkeling zal daarmee altijd een aandachtspunt zijn. De reacties op de aanbevelingen van het RIVM en de staatssecretaris gaan uitgebreid in op het optimaliseren van kennis delen. Het RIVM wil samen met de omgevingsdiensten en GGD'en een samenwerkingsstructuur opzetten voor advies en kennisdeling over onder andere Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).⁵ In de in medio maart 2024 naar de Kamer gestuurde actieagenda Industrie en Omwonenden⁶ noemt de staatssecretaris dat het Impulsprogramma Chemische Stoffen aandacht besteedt aan de ontwikkeling en benutting van kennis over gezondheidsrisico's van uitgestoten stoffen en aan het voorzorgsbeginsel. De Onderzoeksraad kijkt uit naar de uitkomsten hiervan.

Concrete stappen om de omwonenden te beschermen tegen schadelijke emissies ziet de Onderzoeksraad bij de gemeente Nijmegen en bij de provincie Zuid-Holland. In Nijmegen met het opkopen van APN, maar ook initiatieven die breder zijn dan de casus APN alleen. Naast het aanscherpen en actualiseren van vergunningen onderzoekt de gemeente Nijmegen of en hoe scherper vergund kan worden met de nadruk op de gezondheid van omwonenden. Daarnaast wil de gemeente Nijmegen onderzoeken hoe scherper vergunnen juridisch afgedwongen kan worden met nadruk op de gezondheid van omwonenden. Zij onderzoekt

---

² RIVM, De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving, 22 september 2023.

³ 'Het binnenkrijgen van een hoeveelheid van een stof, bijvoorbeeld door het inademen ervan, wordt immissie genoemd. De immissieconcentratie voor lucht is de totale concentratie van een stof op een locatie op leefhoogte (1,5 meter van de grond).' Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Industrie en Omwonenden* (april 2023)

⁴ Expertgroep Gezondheid IJmond, *Gezondheid geborgd. Eerste bevindingen van de Expertgroep Gezondheid IJmond*, 28 februari 2024.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/02/28/bijlage-2-advies-gezondheid-geborgd-eerste-bevindingen-van-de-expertgroep-gezondheid-ijmond-28-februari-2023-3>

⁵ Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn stoffen die voldoen aan de criteria die de Nederlandse wet daaraan stelt, namelijk dat ze een zekere mate van gevaar vormen voor mens of milieu. Bijvoorbeeld omdat een stof de vruchtbaarheid vermindert, kankerverwekkend is of hormoonontregelende eigenschappen heeft. Sinds een aantal jaar houdt het RIVM ook een lijst met pZZS bij. Daarvoor bestaat geen wettelijke definitie. De pZZS zijn stoffen die mogelijk voldoen aan de ZZS criteria, maar nog niet als zodanig zijn geïdentificeerd.

⁶ Kamerbrief IENW/BSK-2024/93640, 15 maart 2024. *Actieagenda Industrie en Omwonenden. Op weg naar een schone en gezonder industrie.*

daarbij hoe gestuurd kan worden op gezondheidkundige grens-, richt- en streefwaarden in het VTH-stelsel en hoe de rol van de GGD binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving versterkt kan worden. De provincie Zuid-Holland laat in de reactie, net als destijds in het rapport, zien vanuit het voorzorgbeginsel potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS) te willen behandelen als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

Ten slotte is de Raad positief over de reactie en vervolgstappen van VNO-NCW. Deze organisatie heeft het rapport en de aanbeveling onder de aandacht gebracht bij leden en brancheorganisaties en een bijdrage geleverd aan de discussie met haar leden.

Ruimte voor verbetering

Er zijn ook punten waar partijen de aanbevelingen beter kunnen benutten voor de bescherming van de gezondheid van omwonenden.

In het rapport concludeert de Onderzoeksraad dat de mogelijkheden van het VTH-stelsel door de betrokken partijen niet ten volle worden benut. Alle bevoegd gezagen geven in de reacties op de aanbevelingen aan te streven naar vergunning zoveel mogelijk aan de onderkant van de Beste Beschikbare Techniek⁷ (BBT)-bandbreedte. De Onderzoeksraad benadrukt, net als destijds in het rapport, dat toepassing van BBT niet per se afdoende is om gezondheid te beschermen door ervoor te zorgen dat concentraties schadelijke stoffen onder de normen voor milieu en gezondheid blijven. De manier om dát te bepalen is de immissietoets. Deze toets is echter niet voor alle stoffen verplicht en wordt soms niet uitgevoerd. Het gevolg is dat het kan voorkomen dat een vergunning wordt gegeven zonder dat inzichtelijk is of de concentraties in de lucht voor omwonenden risicovol zijn.

De Onderzoeksraad vindt de reacties van de industrieën zelf nog weinig ambitieus ten aanzien van het beschermen van de gezondheid van omwonenden en blootstelling aan schadelijke stoffen als vertrekpunt. Industrieën blijken goed inzicht te hebben in de eigen emissies, maar niet altijd in het effect dat deze op de omgeving hebben. In de aanbevelingen vraagt de Onderzoeksraad daarnaast de industrieën zelf om blijvende aandacht voor kennisontwikkeling, zeker op het gebied van potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS). In de reactie op de aanbevelingen gaan de industrieën beperkt in op het investeren in het opzoeken en invullen van kennislacunes.

Het rapport Industrie en Omwonenden maakte inzichtelijk dat omwonenden van industriële bedrijven zich niet gehoord voelen en dat de wijze waarop zowel bedrijven als overheden

---

⁷ 'Het begrip Beste Beschikbare Technieken (BBT) staat voor de meest doeltreffende methoden die technisch en economisch haalbaar zijn, om emissies en andere nadelige gevolgen voor het milieu van een bedrijf te voorkomen.' Bron: infomil.nl. De maximumconcentraties zijn gebaseerd op het uitgangspunt, dat van bedrijven met bepaalde installaties verwacht mag worden dat ze ten minste bepaalde technieken toepassen.

reageren het wantrouwen voedt. Ten aanzien van communicatie met omwonenden geven zowel overheidspartijen als de industrieën in de reacties op de aanbevelingen aan proactief en transparant te (willen) zijn. Meerdere nieuwe communicatiekanalen worden genoemd. Hoewel de aandacht voor communicatie positief is, is het niet altijd duidelijk of aan de behoefte van omwonenden voldoet. Voor omwonenden is meer nodig dan dat alle partijen afzonderlijk meer communiceren; partijen moeten juist samen de dialoog met de burger oppakken. De actieagenda Industrie en Omwonenden van IenW stelt voor om binnen het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving een landelijk overleg op te richten, geleid door een onafhankelijk voorzitter. Het hoofddoel is het waarborgen van een gezonde leefomgeving rondom industrie, met een specifieke nadruk op het bevorderen van dialoog, transparantie en discussie over een gezonde leefomgeving en de rol van de industrie hierin. De aanbevelingen van de Onderzoeksraad zullen ook hier worden geagendeerd. Om omwonenden daadwerkelijk mee te nemen in dit overleg, zou een gebiedsgerichte inrichting ervan nodig zijn.

In het rapport concludeerde de Onderzoeksraad dat de bescherming van de gezondheid van omwonenden bij zowel bedrijven als overheden meer prioriteit verdient. Bedrijven en overheden kunnen het proces van vergunnen, toezicht en handhaving beter inzetten om, voor elkaar en voor de omwonenden, meer duidelijkheid te scheppen over de emissies en immissie van schadelijke stoffen. Op basis van de reacties op de aanbevelingen ziet de Onderzoeksraad dat er veel stappen genomen zijn en plannen gemaakt zijn, maar ook dat nog niet alle mogelijkheden om de gezondheid van omwonenden als uitgangspunt te nemen benut zijn. Een goed samenspel tussen partijen en investeringen in kennisontwikkeling en innovatie met als doel de bescherming van de gezondheid van omwonenden verdient blijvende prioriteit.

Bijlage: Opmvolging aanbevelingen per partij

Leeswijzer

Deze bijlage bij de notitie 'Opmvolging aanbevelingen: Industrie en Omwonenden' bevat de reacties op de aanbevelingen en de conclusies van de Raad daarover uitgesplitst per partij.

De industrieën, bevoegd gezagen en de omgevingsdiensten zijn hieronder geordend naar casus: achtereenvolgend Tata Steel, Chemours en APN. Voor iedere partij worden de bijbehorende aanbevelingen steeds herhaald. Daarna volgen de reacties van de andere partijen: VNO-NCV, de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en het RIVM.

De reacties van de partijen zijn in deze bijlage samengevat. De Raad geeft de punten uit de reacties weer die belangrijk zijn voor de beoordeling van de opvolging van de aanbevelingen. De complete reacties zijn te vinden op de website van de Onderzoeksraad.

Casus Tata Steel

Tata Steel

Aanbeveling 1

Aan Tata Steel, Chemours en APN:

1. Geef uitvoering aan de wettelijke plicht en maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies.
  - a. Zorg ten minste voor inzicht in de eigen productieprocessen en de bijdrage van de eigen emissies aan de blootstelling en gezondheidsrisico's van omwonenden. Investeer in het opzoeken en invullen van kennislacunes.
  - b. Zorg ten minste voor het verlagen van de blootstelling van omwonenden aan schadelijke stoffen die het bedrijf uitstoot zodra er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.
  - c. Benut de expertise van het bedrijf om de blootstelling van omwonenden aan schadelijke persistente stoffen die het bedrijf in het verleden heeft uitgestoten te verlagen, indien er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.

Reactie Tata Steel

Tata Steel geeft aan inzicht te hebben in de eigen emissies en eraan te werken deze te verlagen. Daarbij geeft Tata Steel aan dat zij voldoen aan de wettelijke normen, maar zij weten dat het gesprek over gezondheidsrisico's daarmee niet per se geholpen is. Wat en welke gezondheidsrisico's als voldoende gezond worden beschouwd, ziet Tata Steel als een vraag die beantwoord moet worden door de verschillende overheden samen met het tijdspad waarin dat haalbaar is. Tata Steel geeft aan initiatieven voor de korte en lange termijn te zijn gestart voor de reductie van de eigen emissies; dit zou ook moeten leiden tot minder immissie en daarmee tot gezondheidswinst.

Conclusie over opvolging door Tata Steel

De aanbeveling is door Tata Steel niet geheel opgevolgd. Deze aanbeveling beoogt de inzet van de bedrijven voor de gezondheid van omwonenden door hen te beschermen tegen effecten van industriële emissies van schadelijke stoffen. Tata Steel is op de hoogte van de eigen emissies en processen en onderneemt – voor zover wettelijk vereist – actie om de uitstoot verder te verlagen. Tata Steel noemt 'immissie' wel in de reactie, maar koppelt dit niet aan concrete acties voor verbeteringen op leefniveau. Ook inzicht in blootstelling door historische emissies ontbreekt. Tata Steel beschouwt immissie als direct en evenredig gekoppeld aan emissie. Dit terwijl blootstelling, meer nog dan emissie, bepalend is voor de gezondheidsrisico's. Op kennislacunes ten aanzien van de effecten van de uitgestoten stoffen gaat Tata Steel niet in.

Tata Steel wijst naar de verschillende overheden voor een antwoord op de vraag wat en welke gezondheidsrisico's als voldoende gezond worden beschouwd. Overheden zijn zeker verantwoordelijk voor het bepalen van grenswaarden, maar Tata Steel zou hun kennis over (historische) emissies transparant beschikbaar kunnen stellen ten behoeve van het toetsen van die grenswaarden.

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiqueer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie Tata Steel

Tata Steel signaleert dat er veel tafels zijn waaraan óver elkaar, in plaats van mét elkaar wordt gepraat. Zij geven aan meerwaarde te zien in gezamenlijke gesprekken en willen ruimte bieden aan gesprekken met alle partijen, begeleid door een onafhankelijke 'regisseur'.

Tata Steel zegt proactief te communiceren via de website, informatiekranen en stakeholderbijeenkomsten. Omwonenden kunnen bij het Tata Steel-loket vragen stellen.

Voor aanpassing van het Heracless-Green Steel-plan heeft Tata Steel een participatietraject voor de omgeving opgesteld. Zo willen zij wensen en bedenkingen van omwonenden vroeg in het traject meenemen en is er meer aandacht voor gezondheid bij de uitwerking van de plannen.

Conclusie over opvolging Tata Steel

Tata Steel gaat in reactie op deze aanbeveling niet in op het eerste deel: de gezondheid van omwonenden beschermen tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen. In de reactie op aanbeveling 1 geeft het bedrijf aan zicht te hebben op de eigen emissies en aan de wettelijke kaders te voldoen.

Het tweede deel van de aanbeveling is deels opgevolgd door Tata Steel. Het bedrijf licht bestaande en nieuwe initiatieven toe ter verbetering van communicatie en transparantie tegenover omwonenden en andere partijen. Tata Steel gaat niet concreet in op communicatie over incidenten, zorgen en klachten.

Tata Steel introduceert een goed punt: praten mét elkaar is beter dan praten óver elkaar. De Onderzoeksraad onderschrijft deze vaststelling.

Provincie Noord-Holland

Aanbeveling 3

Aan provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen, als bevoegd gezag:

3. Vergewis u ervan of u gebruik maakt van alle mogelijkheden binnen het huidige instrumentarium om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissie. Pas uw werkwijze aan waar dat niet het geval is. Zorg ten minste voor:

- a. Zicht op de emissies van bedrijven. Toets het emissie-overzicht regelmatig op compleetheid en correctheid.
- b. Een inschatting van het gezondheidsrisico per stof waaraan omwonenden worden blootgesteld. Doe dit met enige regelmaat en weeg onzekerheid daarin mee. Zorg voor de benodigde informatie over blootstelling en gezondheidseffecten van stoffen.
- c. Aanscherping van de vergunning zodra de gezondheidsrisico's voor omwonenden daarom vragen.
- d. Tijdige implementatie van BBT door de bedrijven.
- e. Uitwisseling van kennis en ervaring met andere bevoegde bestuursorganen en omgevingsdiensten.

Reactie provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland heeft de meeste stoffen goed in beeld in het bestaande systeem waarin bedrijven de metingen doen en de omgevingsdienst deze beoordeelt en toetst aan de emissiegrenswaarden. De provincie heeft aanvullend daarop de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (NZKG) opdracht gegeven eigen metingen te doen bij Tata Steel om de betrouwbaarheid van hun metingen te toetsen en niet genormeerde emissies in kaart te brengen.

De provincie heeft de staatssecretaris gevraagd meer verantwoordelijkheid bij de industrie te leggen voor meer inzicht in hun uitstoot. Als de behoefte aan aanvullende metingen structureel wordt, is een wijziging in het VTH-stelsel (Vergunningen, Toezicht en Handhaving) nodig.

De provincie wil een beter beeld van de kwaliteit van de leefomgeving krijgen. Zij hebben monitoringsnetwerken op immissieniveau opgezet; laten de luchtkwaliteit meten; hebben

opdracht gegeven om het beeld van geurende en brandbare stoffen te verbeteren en hebben opdracht gegeven voor depositieonderzoek.

De provincie Noord-Holland benoemt het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP VTH) dat zich richt op kennisdeling over de risico's en toepassingen van chemische stoffen, regelgeving, de situatie en context van bedrijven en toezichtinstrumenten. Daarnaast benoemt de provincie de 'try-out ZZS' en wijst een aantal knelpunten aan die deze try-out niet oplost. De oplossingen legt de provincie bij het IPO neer: transparantie en kennisdeling over MTR-waardes voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS) en duidelijkheid over de juridische status van pZZS.

De provincie Noord-Holland worstelt met de vraag wanneer de leefomgeving gezond genoeg is. Zij ziet een gezamenlijk gesprek over dilemma's rondom maatschappelijk geaccepteerde gezondheids- en milieuschade als noodzakelijk om een consistent VTH-kader te kunnen opstellen.

Met het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020-2050 zegt de provincie Noord-Holland de randen van de wettelijke mogelijkheden voor het vergunningsinstrument te hebben opgezocht. Scherper vergunnen bij bestaande installaties is volgens de provincie ingewikkeld. De provincie wijst daarom het Rijk aan voor een stevige inzet bij de EU voor het updaten van verouderde BREF's; het creëren van een gelijk speelveld met een landelijke norm voor vergunnen aan de onderkant van de bandbreedte van Best Beschikbare Technieken (BBT) en een landelijke inspanning voor een grotere capaciteit en meer kennis bij alle omgevingsdiensten.

De provincie Noord-Holland wijst naar de Pilot Scherper Vergunnen die vergunnen aan de onderkant van de BBT-bandbreedte onderzoekt. Als kanttkening plaatst de provincie hierbij dat BBT niet altijd leidt tot de gewenste situatie voor de leefomgeving aangezien het huidige normenstelsel niet is gebaseerd op gezondheid. De gemeente pleit voor een stevigere inzet van het Rijk.

Voor de uitwisseling van kennis en ervaring wijst de provincie Noord-Holland naar een netwerk met medeoverheden, RIVM en GGD'en dat in 2020 is opgericht. In de tweede helft van 2023 is gesproken over hoe het netwerk verder gefaciliteerd kan worden.

Conclusie over opvolging door de provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland heeft deze aanbeveling niet opgevolgd. Het blijft onduidelijk op welke stoffen de provincie zicht heeft of houdt. Veel van de punten die de provincie Noord-Holland in reactie op deze aanbeveling noemt, liepen al voordat het onderzoek van start ging. De provincie kan knelpunten goed aanwijzen, maar wijst voor de oplossing ervan veel naar anderen; waaronder naar het Rijk en de EU. De eigen verantwoordelijkheid van de provincie ziet de Raad weinig terug en de provincie pakt geen voortrekkersrol. Concrete stappen om de

blootstelling aan gevaarlijke stoffen voor omwonenden te verminderen ontbreken, hoewel er verschillende manieren zijn waarop de provincie deze aanbeveling zou kunnen invullen. De Raad ziet op basis van deze reactie daartoe geen pogingen.

De provincie Noord-Holland benoemt meer dan eens de knelpunten rond BBT. Zij gaat daarbij voorbij aan het feit dat de BBT niet tijdig geïmplementeerd zijn. De provincie geeft aan zo veel mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte te willen vergunnen. De Onderzoeksraad merkt hierbij bovendien op – zoals ook in het rapport omschreven – dat dit niet noodzakelijk voldoende bescherming biedt tegen gezondheidsrisico's. De enige toets daarvan is de immissietoets, waar deze reactie niet op ingaat.

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland beklemtoont dat het huidige systeem grenzen kent waarbinnen het niet mogelijk is om alle gezondheidsrisico's voor omwonenden te beheersen. De emissie- en immissienormen en BBT moeten sterker geënt worden op gezondheidskundige waarden. De EU en het Rijk werken daaraan. Vervolgens roept de provincie op tot landelijk beleid op verschillende vlakken.

De provincie voelde zich aangezet tot actie in het belang van een gezonde leefomgeving door intensief contact met de inwoners uit de regio IJmond. Voor het beter vangen van signalen van omwonenden heeft de provincie een gebiedsmanager aangesteld, heeft zij maandelijks overleg met omwonenden en heeft zij een dashboard opgezet voor overlastmeldingen en meldingen van incidenten bij Tata Steel. Het contact met de omwonenden is volgens de provincie verbeterd door een samenwerking met andere overheden, de GGD, het RIVM en de omgevingsdiensten. Verder noemt de provincie voorlichtingsavonden, de website en bewonersbijeenkomsten. Voor een verdere verbetering van het contact is een uitbreiding van de capaciteit nodig.

Conclusie over opvolging door de provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland heeft de aanbeveling deels opgevolgd. De provincie benut het systeem zoals het nu is opgezet, maar wijst naar andere partijen voor het oplossen van de knelpunten. Het nemen van eigen verantwoordelijkheid ontbreekt. De Raad is positief over het besef van de provincie dat de gezondheid van omwonenden alleen beschermd kan worden als emissie- én immissienormen op gezondheid gericht zijn. In hoeverre de provincie daarin een rol voor zichzelf ziet, wordt uit de reactie niet duidelijk.

De provincie Noord-Holland vindt een verbetering in het contact met omwonenden duidelijk belangrijk en zet daar de goede stappen in.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

De omgevingsdienst NZKG zoekt de grenzen van het huidige systeem op en geeft daarvan meerdere voorbeelden. Zij dringen aan op een aanscherping van de wet- en regelgeving vanuit het Rijk, omdat de gezondheid van omwonenden nog onvoldoende wordt beschermd. Zo wil omgevingsdienst NZKG immissienormen die beter aansluiten op de nieuwe gezondheidskundige inzichten, regelgeving voor cumulatie, beleid voor verouderde installaties met strengere normen en regels en een verankering van het voorzorgsbeginsel in wet- en regelgeving.

De omgevingsdienst NZKG heeft sinds 2020 geïnvesteerd in proactieve communicatie. In Wijk aan Zee is er regelmatig een inloopspreekuur voor omwonenden, met een omgevingsmanager

als duidelijk aanspreekpunt. Sinds de zomer van 2023 verspreidt de omgevingsdienst NZKG een nieuwsbrief aan omwonenden over Tata Steel. Zij organiseren bewonersbijeenkomsten en houden structureel overleg met belanghebbenden. Sinds 2022 is de website van de omgevingsdienst NZKG verbeterd met onder andere een vereenvoudigd klachtenmeldsysteem.

De OD NKZG probeert het verschil in belevingswereld van omwonenden ten opzichte van de realiteit te overbruggen, maar kan niet in alle gevallen aan deze verwachting voldoen.

Over incidenten en klachten probeert de omgevingsdienst NZKG zo transparant mogelijk zijn. Hiervoor is een dashboard ingericht waarop actuele cijfers over overlastmeldingen en ongewone voorvallen bij Tata Steel inzichtelijk zijn. De omgevingsdienst NZKG wil dit dashboard doorontwikkelen.

Conclusie over opvolging door de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

De Omgevingsdienst NZKG heeft de aanbeveling grotendeels opgevolgd. De omgevingsdienst NZKG geeft voorbeelden van hoe zij de grenzen van het huidige systeem opzoeken. Zij zien ruimte voor verbetering van dat systeem met name in de wet- en regelgeving en kunnen gerichte maatregelen noemen die hen beter in positie kunnen brengen om gezondheidsrisico's van omwonenden te beheersen. In hoeverre de omgevingsdienst zelf bijdraagt aan het versterken van de eigen positie, blijft op basis van deze reactie onduidelijk.

De omgevingsdienst werkt hard aan proactieve communicatie. De Onderzoeksraad is daar positief over.

Casus Chemours

Chemours

Aanbeveling 1

Aan Tata Steel, Chemours en APN:

1. Geef uitvoering aan de wettelijke plicht en maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies.
  - a. Zorg ten minste voor inzicht in de eigen productieprocessen en de bijdrage van de eigen emissies aan de blootstelling en gezondheidsrisico's van omwonenden. Investeer in het opzoeken en invullen van kennislacunes.
  - b. Zorg ten minste voor het verlagen van de blootstelling van omwonenden aan schadelijke stoffen die het bedrijf uitstoot zodra er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.
  - c. Benut de expertise van het bedrijf om de blootstelling van omwonenden aan schadelijke persistente stoffen die het bedrijf in het verleden heeft uitgestoten te verlagen, indien er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.

Reactie Chemours

Uit de reactie van Chemours blijkt dat dit bedrijf inzicht heeft in de eigen emissies en het benoemt de immissietoets als het instrument om de bijdrage van emissies aan de blootstelling en gezondheidsrisico's van omwonenden inzichtelijk te maken. Het bedrijf is voornemens om samen met externe specialisten te werken aan de ontwikkeling van een nieuwe standaard voor deze immissietoetsen.

Chemours zegt de 'voetafdruk' op de omgeving zo klein mogelijk te willen houden; de vergunde emissies overschrijden de norm voor langdurige blootstelling niet. Het bedrijf heeft daarnaast een eigen emissiereductieplan.

Chemours gaat niet in op de aanbeveling 1c vanwege een lopende procedure.

Conclusie over opvolging door Chemours

Chemours heeft de aanbeveling deels opgevolgd. De bedoeling van deze aanbeveling was dat bedrijven zich inzetten voor de bescherming van omwonenden tegen effecten van industriële emissies van schadelijke stoffen. Chemours geeft aan dat zij op de hoogte zijn van hun eigen emissie en processen en actie ondernemen om de eigen uitstoot te verlagen. Zij geven geen concrete acties voor inzicht in de gezondheidsrisico's van de uitgestoten stoffen of een verlaging van de bijdrage aan blootstelling.

Positief is de Raad over het voornemen van Chemours om met externe specialisten aan een nieuwe standaard voor de immissietoetsen te werken. De Raad is benieuwd naar de resultaten hiervan. Het is uit de reactie niet duidelijk met wie deze samenwerking plaatsvindt. Voor het draagvlak van deze nieuwe toetsen zou het verstandig zijn de overheid hierbij te betrekken. Transparantie over de uitgangspunten en onderbouwing van de immissietoetsen moedigt de Raad aan.

De Onderzoeksraad begrijpt dat Chemours niet reageert op deelaanbeveling 1c.

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie Chemours

Chemours wil proactief communiceren, waarbij zij periodiek willen toetsen of hun communicatie adequaat wordt ontvangen. Chemours wil daarnaast samen met overheden reflecteren op verdergaande en realistische doelen. Zij zien een gebrek aan vertrouwen in het bedrijf vanuit de overheden en de 'onhaalbare' maatstaf 'nul uitstoot nu'. Daarmee voelen zij zich gevangen in een vicieuze cirkel.

Chemours wil de constructieve weg blijven zoeken in de gesprekken met overheden en roept de minister van I&W op om rust te creëren op het dossier met een onafhankelijke 'regisseur' in het publieke debat.

Conclusie over opvolging door Chemours

Chemours gaat niet in op het eerste deel van deze aanbeveling: de gezondheid van omwonenden of de blootstelling aan gevaarlijke stoffen. In de reactie van het bedrijf op aanbeveling 1 is echter te lezen dat het bedrijf zich inzet voor emissiereductie en werkt aan een immissietoets om de gezondheid van omwonenden te beschermen.

Het tweede deel van de aanbeveling is gedeeltelijk opgevolgd door Chemours. Het bedrijf licht bestaande en nieuwe initiatieven toe ter verbetering van communicatie en transparantie tegenover omwonenden en andere partijen. Chemours wijst in de analyse van de situatie met name andere partijen aan voor het ondernemen van stappen ter bevordering van het publieke debat.

Provincie Zuid-Holland

Aanbeveling 3

Aan provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen, als bevoegd gezag:

3. Vergewis u ervan of u gebruik maakt van alle mogelijkheden binnen het huidige instrumentarium om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissie. Pas uw werkwijze aan waar dat niet het geval is. Zorg ten minste voor:

- a. Zicht op de emissies van bedrijven. Toets het emissie-overzicht regelmatig op compleetheid en correctheid.
- b. Een inschatting van het gezondheidsrisico per stof waaraan omwonenden worden blootgesteld. Doe dit met enige regelmaat en weeg onzekerheid daarin mee. Zorg voor de benodigde informatie over blootstelling en gezondheidseffecten van stoffen.
- c. Aanscherping van de vergunning zodra de gezondheidsrisico's voor omwonenden daarom vragen.
- d. Tijdige implementatie van BBT door de bedrijven.

e. Uitwisseling van kennis en ervaring met andere bevoegde bestuursorganen en omgevingsdiensten.

Reactie provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland geeft aan dat de Onderzoeksraad in het onderzoeksrapport hun inspanningen (en die van DCMR) in het dossier Chemours heeft herkend. De provincie voelt zich gesteund om emissies zo scherp mogelijk te vergunnen, zeker bij ZZS en pZZS.

De provincie Zuid-Holland vraagt aandacht voor het gegeven dat de pZZS-lijst geen juridische status heeft in de landelijke wet- en regelgeving, waardoor emissie-eisen voor pZZS in de praktijk niet juridisch houdbaar zijn.

De Nota VTH (2024-2027) is het kader voor de opdrachtverlening van de provincie. Hierin is onder andere het actualisatiebeleid voor vergunningen opgenomen. De ambitie is om emissies zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte te vergunnen met als doel luchtkwaliteit te verbeteren. Alle omgevingsvergunningen milieu worden met regelmaat beoordeeld op actualiteit, met medeneming van nieuwe of gewijzigde wetgeving, BBT-conclusies en andere normen.

De provincie Zuid-Holland stimuleert het delen van kennis en bevordert de samenwerking tussen de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten en de zes landelijke BRZO-omgevingsdiensten. De provincie noemt als voorbeeld dat de kennis en ervaring die de omgevingsdiensten Regio Rijnmond (DCMR) en Zuid-Holland Zuid (ODZHZ) hebben opgedaan bij het ZZS-project en de casus Chemours tot verdere ontwikkeling en professionalisering van alle omgevingsdiensten (in de provincie) leidt. Daarnaast doen zij ook actief aan kennisdeling met andere provincies.

Conclusie over opvolging door de provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft de aanbeveling grotendeels opgevolgd. De aanbeveling was niet in zijn geheel van toepassing op deze provincie omdat de provincie zoals in het rapport wordt beschreven op verschillende vlakken het beschikbare instrumentarium toepast. In de reactie noemt de provincie Zuid-Holland geen specifieke acties ten aanzien van het in beeld krijgen van emissies of het verkrijgen van een inschatting van het gezondheidsrisico per stof waaraan omwonenden worden blootgesteld. De provincie gaat niet in op het aanscherpen van de vergunning zodra de gezondheidsrisico's voor omwonenden daarom vragen. De Raad zou graag concrete acties zien op het gebied van inzicht in emissie en immissies, zeker als het gaat om nieuwe stoffen en de onzekerheid daaromtrent.

De provincie Zuid-Holland wil zo veel mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte vergunnen. Dit biedt niet noodzakelijk voldoende bescherming tegen gezondheidsrisico's. De Raad benadrukt dat de enige toets die ingaat op blootstelling de immisietoets is.

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland geeft aan dat zij het VTH-systeem bij de recente vergunningverlening volledig heeft benut. Er zijn geen emissienormen in lucht, water of bodem overschreden. De provincie streeft ernaar de huidige emissies nog verder terug te dringen. Zij ziet reden voor een hoger beroep tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag die slechts beperkte ruimte biedt voor het bevoegd gezag om uit voorzorg in te grijpen in vergunde situaties.

De provincie communiceert via de eigen websites en die van de omgevingsdiensten over de uitvoering van de VTH-taken. Het Contactcentrum van de provincie beantwoordt individuele vragen. In samenwerking met de GGD wordt ingegaan op vragen omtrent gezondheid. Naar aanleiding van de onderzoeksrapporten over Chemours heeft de provincie samen met gemeenten, het RIVM en de GGD publieksbijeenkomsten georganiseerd.

Vergunningsbesluiten en samenvattingen van Brzo-inspectierapporten worden gepubliceerd. Landelijke risicokaarten geven inzicht in risico's van inrichtingen. De omgevingsdiensten publiceren samenvattingen van handhavingsbesluiten.

Het college heeft aan de Provinciale Staten toegezegd de communicatie rond Chemours met andere overheden te stroomlijnen om de informatie zo veel mogelijk bij de burger te ontsluiten en actueel te houden.

Conclusie opvolging door de provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft het eerste deel van de aanbeveling grotendeels opgevolgd. Zij benutten het VTH-systeem volledig ten aanzien van bekende emissies. Daarbij is echter niet duidelijk of alle emissies en risico's in beeld zijn. De Raad benadrukt het belang van het opdoen en behoud van deze kennis op de lange termijn.

De provincie Zuid Holland ziet het belang van communicatie in voor het terugwinnen van vertrouwen. Zij voert belangrijke en diverse verbeteracties door op dat gebied en werkt daarin samen met andere partijen. Het tweede deel van de aanbeveling beoordeelt de Raad als opgevolgd.

De Raad is positief over de acties die de provincie aanvullend op de aanbeveling onderneemt.

DCMR

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie DCMR

De DCMR Milieudienst Rijnmond zet zich in voor zo scherp mogelijk vergunnen binnen het geldende VTH-systeem om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke emissies. De omgevingsdienst geeft aan gezondheid sterker in de VTH-uitvoering te willen verankeren in samenwerking met de GGD. Actualisatieprogramma's moeten toetsen of omgevingsvergunningen voldoen aan nieuwe of gewijzigde wetgeving. Ook toezicht en handhaving kennen een scherpe aanpak vanuit de DCMR; als voorbeeld geeft de DCMR de dwangsom die is opgelegd aan Chemours voor een niet-vergunde lozing van trifluorazijnzuur (TFA).

De recente revisievergunning, waarmee Chemours onder andere de emissie van pZZS zou moeten inperken hield geen stand voor de rechtbank. De DCMR zou graag het voorzorgsprincipe stevig in de wetgeving verankerd zien en onderschrijft dan ook aanbeveling 7 van de Raad aan de staatssecretaris van I&W. Daarnaast geeft de DCMR aan dat via aangenomen moties en toezeggingen afspraken zijn gemaakt in de Provinciale Staten van 20 september 2023 om de mogelijkheden voor het intrekken van vergunningen en sluiten van bedrijven in kaart te brengen.

De DCMR en de provincie Zuid-Holland zetten zich gezamenlijk in voor een proactieve en transparante communicatie via websites en beantwoording van vragen. Daarbij werken zij samen met de GGD. Vergunningen en samenvatting van Brzo-inspectierapporten⁸ zijn openbaar en de risico's van inrichtingen zijn in te zien op een landelijke risicokaart. In samenwerking met provincie, DCMR, gemeenten, RIVM en GGD wordt ingezet op een zo transparant mogelijke communicatie wat betreft VTH-taken, onderzoeken, incidenten en emissies. Deze partijen blijven verkennen wat aanvullende communicatie-inspanningen kunnen zijn. DCMR wil deze afstemmen met de behoeften van omwonenden.

Conclusie over opvolging door DCMR

De aanbeveling is grotendeels opgevolgd. De Raad is positief over de intentie van de DCMR om zo scherp mogelijk te vergunnen. Daarbij is het belangrijk om emissies in beeld te hebben en te houden. In hoeverre de DCMR dat doet blijft vooralsnog onduidelijk.

Wat betreft toezicht en handhaving ziet de Raad resultaat in de vorm van de dwangsom die de DCMR aan Chemours heeft opgelegd voor het lozen van trifluorazijnzuur (TFA). Het zou goed zijn als de DCMR wat betreft de onzekerheid over stoffen meer mogelijkheden onderzoekt.

De DCMR heeft aandacht voor communicatie. De Raad beoordeelt de tweede helft van de aanbeveling als opgevolgd.

---

⁸ Brzo: Besluit risico's zware ongevallen. Bij deze bedrijven gaat het om instellingen die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken.

Casus APN

APN

Aanbeveling 1

Aan Tata Steel, Chemours en APN:

1. Geef uitvoering aan de wettelijke plicht en maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies.
  - a. Zorg ten minste voor inzicht in de eigen productieprocessen en de bijdrage van de eigen emissies aan de blootstelling en gezondheidsrisico's van omwonenden. Investeer in het opzoeken en invullen van kennislacunes.
  - b. Zorg ten minste voor het verlagen van de blootstelling van omwonenden aan schadelijke stoffen die het bedrijf uitstoot zodra er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.
  - c. Benut de expertise van het bedrijf om de blootstelling van omwonenden aan schadelijke persistente stoffen die het bedrijf in het verleden heeft uitgestoten te verlagen, indien er verhoogde gezondheidsrisico's blijken te zijn.

Reactie APN

APN geeft aan inzicht te hebben in de eigen emissies en bezig te zijn met het verlagen van emissies.

APN geeft aan niet alleen te willen voldoen aan de wettelijke plicht, maar ook aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Er waren ten tijde van de reactie plannen op het gebied van emissiereductie, verduurzaming van de leveranciersketen en onderzoeken naar BBT. Inmiddels is APN overgekocht door de gemeente Nijmegen en gesloten.

Conclusie over opvolging door APN

De bedoeling van deze aanbeveling was dat bedrijven zich inzetten voor de gezondheid van omwonenden door hen te beschermen tegen effecten van industriële emissies van schadelijke stoffen. APN gaf aan dat zij op de hoogte waren van hun eigen emissie en processen en actie ondernamen om, voor zover wettelijk vereist, de eigen uitstoot nog verder te verlagen. Zij

gingen niet in op concrete acties ten aanzien van inzicht in de (historische) blootstelling van omwonenden (immissie).

Sinds november 2023 is APN gesloten. De reactie van APN bevat geen aanwijzing dat de voormalige eigenaar, Dura Vermeer, de aanbevelingen overneemt voor de andere asfaltbedrijven die vallen onder Dura Vermeer. De Raad is benieuwd of Dura Vermeer de aanbeveling in den brede oppakt, omdat deze ook voor andere asfaltfabrieken interessant is.

Aanbeveling 4

Aan Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiqueer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie APN

APN zegt stappen te hebben ondernomen om proactiever en directer te communiceren met de vertegenwoordigers van de omgeving over metingen, uitkomsten en maatregelen.

Conclusie over opvolging door APN

APN heeft gereageerd op deze aanbeveling, maar is inmiddels opgekocht door de gemeente Nijmegen en gesloten. Het is onbekend of Dura Vermeer, de vorige eigenaar van het bedrijf, de stappen die APN in hun reactie aangaf, heeft overgenomen. De Raad kan niet beoordelen of deze partij de aanbeveling ter harte neemt.

Gemeente Nijmegen

Aanbeveling 3

Aan provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen, als bevoegd gezag:

3. Vergewis u ervan of u gebruik maakt van alle mogelijkheden binnen het huidige instrumentarium om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissie. Pas uw werkwijze aan waar dat niet het geval is. Zorg ten minste voor:

- a. Zicht op de emissies van bedrijven. Toets het emissie-overzicht regelmatig op compleetheid en correctheid.
- b. Een inschatting van het gezondheidsrisico per stof waaraan omwonenden worden blootgesteld. Doe dit met enige regelmaat en weeg onzekerheid daarin mee. Zorg voor de benodigde informatie over blootstelling en gezondheidseffecten van stoffen.
- c. Aanscherping van de vergunning zodra de gezondheidsrisico's voor omwonenden daarom vragen.
- d. Tijdige implementatie van BBT door de bedrijven.
- e. Uitwisseling van kennis en ervaring met andere bevoegde bestuursorganen en omgevingsdiensten.

Reactie gemeente Nijmegen

De gemeente Nijmegen heeft een beroep gedaan op de vaste Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat voor wet- en regelgeving om de gezondheid van omwonenden effectief tegen emissies te beschermen en te kunnen investeren in innovatie binnen het VTH-systeem. De gemeente Nijmegen wil een dynamisch VTH-systeem dat bedrijven zonder ingewikkelde procedures verplicht de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken. In 2024 start de gemeente met een routekaart om het VTH-systeem uitkomstgericht te maken, bijvoorbeeld gericht op een gezonde leefomgeving.

De gemeente heeft in 2021 een inventarisatie van industriële luchtmissies gemaakt op bedrijventerrein Nijmegen West en Weurt⁹. Daarnaast voert zij geuronderzoek uit voor zicht op geuremissies en laat regelmatig emissiemetingen bij bedrijven uitvoeren om te controleren of zij voldoen aan emissie-eisen. Bij overtredingen wordt gehandhaafd. In overleg met

---

⁹ Weurt en het bijbehorende bedrijventerrein grenzen aan Nijmegen, maar behoren tot gemeente Beuningen.

omwonenden is het meetnet geïntensiveerd en aangevuld. De geactualiseerde bedrijfsemissies worden meegenomen in de rapportage luchtkwaliteit. De gemeente beschikt zo over een volledig en actueel beeld van emissies.

De gemeente Nijmegen is aangesloten bij een vierjarig project van het RIVM (ToxDown) waarin concreet wordt uitgezocht welke gevaarlijke stoffen neerslaan in de woonomgeving en wat de impact van die stoffen is.

De gemeente Nijmegen heeft opdracht verstrekt aan de omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) om vergunningen actief te toetsen en regelmatig te actualiseren. Samen met de provincie Gelderland en gemeente Beuningen is de gemeente Nijmegen een project gestart om scherper te vergunnen. De gemeente Nijmegen vergunt zo veel mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte en bespreekt dat met bedrijven en omwonenden.

De ODRN volgt actief de nieuwste ontwikkelingen en innovaties in technieken en maatregelen om emissies te verminderen. Zij doen dat in samenwerking met meerdere projectgroepen voor ZZS en asfaltcentrales.

De Gemeente Nijmegen heeft kennis en informatie over APN uitgewisseld met andere bevoegd gezagen. Voor het ontwikkelen van de bovengenoemde routekaart werkt de gemeente samen met de ODRN en andere gemeenten.

Conclusie over opvolging door de gemeente Nijmegen

De gemeente Nijmegen heeft de aanbeveling deels opgevolgd. Na de formele reactie op de aanbeveling heeft de gemeente APN opgekocht en gesloten. De gemeente trekt deze aanbeveling breder dan de casus APN en kijkt ook naar het eigen VTH-systeem. Daarin onderneemt zij concrete acties en betreft omwonenden. Dat vindt de Raad een compliment waard.

De gemeente geeft niet aan hoe zij onzekerheden over gezondheidsrisico's door blootstelling meeweegt. Daarbij lijkt de gemeente een reactieve houding aan te nemen ten aanzien van scherper vergunnen. Het zou passen als de gemeente zich inzet voor de uitbreiding van stoffen voor de immissietoets. De gemeente geeft aan ontwikkelingen vanuit de ODRN te volgen en te participeren in werkgroepen over ZZS, maar concrete actie bij het implementeren van BBT ontbreekt.

De gemeente Nijmegen vergunt zo veel mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte. Zoals ook in het rapport is omschreven, betekent dat niet noodzakelijk voldoende bescherming tegen gezondheidsrisico's. De enige toets daarvan is de immissietoets.

Aanbeveling 4

Reacties Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie Gemeente Nijmegen

De gemeente Nijmegen zegt de grenzen van het systeem op te zoeken met het project 'scherper vergunnen' en onderzoekt handvatten voor het verbeteren van de gezondheid van omwonenden vanuit de Omgevingswet. Aanvullend op de aanbevelingen van de Onderzoeksraad wil de gemeente Nijmegen emissies van ZZS en aanpassingen op het VTH-systeem verder onderzoeken en handhaven.

De gemeente Nijmegen heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in communicatie, maar onderkent dat dit nog beter kan. De website van de gemeente wordt verbeterd en bijgehouden met relevante informatie over emissie- en immissiemetingen, nieuws en antwoorden op vragen. De gemeente organiseert informatie- en themabijeenkomsten voor bewoners en bedrijven. Als onderdeel van het project 'scherper vergunnen' wordt de bestaande omgevingsdialoog verbeterd.

Daarnaast geeft de gemeente de ODRN opdracht structurele overleggen met omwonenden te organiseren over actuele vergunningsprocedures en resultaten van toezicht.

Aanvullend op de aanbeveling wil de gemeente de klachtenprocedure aanpassen en uitbreiden om klachten beter af te handelen en zo preventief te kunnen handelen.

Zorgen van omwonenden wil de gemeente beter agenderen. Communicatie met deze groep is verbeterd. Aandacht voor de vragen en zorgen van omwonenden moet het vertrouwen terug winnen.

Conclusie over opvolging door gemeente Nijmegen

De gemeente Nijmegen heeft het eerste deel van deze aanbeveling opgevolgd. Naast het aanscherpen en actualiseren van vergunningen onderzoekt de gemeente Nijmegen of en hoe scherper vergunnen juridisch afgedwongen kan worden. Daarbij legt de gemeente nadruk op de gezondheid van omwonenden. Zij onderzoekt hoe gestuurd kan worden op

gezondheidskundige grens-, richt- en streefwaarden in het VTH-systeem en hoe de rol van de GGD binnen VTH versterkt kan worden. Zij wil de Omgevingswet inzetten om omwonenden te beschermen. De Raad meent dat de gemeente Nijmegen met haar initiatieven een voortrekkersrol kan vervullen.

Het tweede deel van de aanbeveling heeft de gemeente Nijmegen opgevolgd. De gemeente verbetert de communicatie op verschillende vlakken en zorgt voor een actuele informatievoorziening.

Omgevingsdienst Regio Nijmegen

Aanbeveling 4

Reacties Tata Steel, Chemours en APN, aan de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en de gemeente Nijmegen en aan omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied, DCMR en Regio Nijmegen:

Benut het systeem volledig om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies. Communiceer proactief en wees transparant over incidenten, zorgen en klachten teneinde het vertrouwen van omwonenden terug te winnen.

Reactie Omgevingsdienst Regio Nijmegen

De omgevingsdienst Regio Nijmegen heeft deel aan verschillende overlegplatformen. De omgevingsdienst overlegt structureel met de vertegenwoordigers van de verschillende wijken over lopende zaken rondom VTH. De omgevingsdienst communiceert daar steeds meer in, alsmede over de dingen die níet goed gaan.

Wat betreft de VTH-taken ziet de omgevingsdienst mogelijkheden om te leren van de uitvoering van het VTH-proces en te komen tot verbeteringen om beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen.

De omgevingsdienst is meerdere samenwerkingen aangegaan om ZZS beter te inventariseren en te reduceren. Zij ontwikkelen een routekaart om op een gezonde leefomgeving te sturen en onderzoeken welke mogelijkheden de nieuwe Omgevingswet biedt om gezondheid van omwonenden nadrukkelijker te beschermen.

Tot slot geeft de omgevingsdienst aan bedrijven nadrukkelijk te blijven wijzen op hun wettelijke plicht en maatschappelijke verantwoordelijkheid om de gezondheid van omwonenden te beschermen. Daartoe voeren zij gesprekken met de bedrijvenvereniging voor het industrieterrein Nijmegen West en Weurt.

Conclusie over opvolging door de omgevingsdienst Regio Nijmegen

De omgevingsdienst Regio Nijmegen heeft beide delen van de aanbeveling opgevolgd. In de reactie gaat de omgevingsdienst specifiek in op de gezondheidsrisico's van blootstelling aan stoffen en de wijze waarop die risico's als toetsingscriteria in de uitvoering van VTH kunnen worden betrokken. Daarbovenop houdt de omgevingsdienst zich bezig met de actualisatie van vergunningen in relatie tot BBT en gezondheid en wijzen zij bedrijven op hun plicht en verantwoordelijkheid om de gezondheid van omwonenden te beschermen.

De omgevingsdienst benoemt zowel een operationele inzet, als een verandering in gedrag. De omgevingsdienst is voornemens open te communiceren over zaken die niet goed gaan, waarmee de eigen prestaties verbeterd moeten worden. De Raad is van mening dat de omgevingsdienst hiermee de juiste richting volgt.

Aanbevelingen aan andere partijen

VNO-NCW

Aanbeveling 2

Aan VNO-NCW:

Stimuleer dat bovenstaande aanbeveling onder de aandacht wordt gebracht bij leden en brancheorganisaties die actief zijn in deze sectoren.

Reactie VNO-NCW

VNO-NCW heeft het rapport actief onder de aandacht gebracht bij de achterban met het verzoek dilemma's met elkaar te delen. Daarnaast is het rapport besproken in relevante beleidscommissies van VNO-NCW. Daar is onderzocht wat bedrijven al doen om gezondheid van omwonenden te beschermen en welke stappen nog gezet kunnen worden.

Op 21 september 2023 heeft VNO-NCW een bijeenkomst georganiseerd met brede vertegenwoordiging vanuit industrie, mobiliteit, chemie en voedingsmiddelen, waar de Onderzoeksraad voor Veiligheid nadere toelichting op het rapport heeft gegeven. Daarop volgde een gesprek over hoe de partijen de gezondheid van omwonenden kunnen verbeteren en hun vertrouwen kunnen terugwinnen.

VNO-NCW is in gesprek met leden met betrekking tot toekomstige verbeteringen. Daaronder valt ambitieuze wet- en regelgeving die handvatten uit de Omgevingswet en het VTH-stelsel beter benut. Ook het beter ontwikkelen en delen van kennis tussen verschillende partijen wordt onderzocht. VNO-NCW benoemt hier het opzetten van actieprogramma's die onderzoeken wanneer er sprake is van verwaarloosbare gezondheidsrisico's. Door gezamenlijk actiever en eenvoudiger te communiceren moet het vertrouwen van omwonenden worden teruggewonnen.

Conclusie over opvolging door VNO-NCW

VNO-NCW heeft de aanbeveling opgevolgd. De Raad constateert dat de aanbeveling onder de aandacht is gebracht bij leden en brancheorganisaties. De Raad is blij met de verdere ambities die VNO-NCW in de reactie laat zien. VNO-NCW kan een rol spelen bij het bundelen van krachten om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke emissies.

Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aanbeveling 5

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:

Bewerkstellig, in samenspraak met de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat bevoegd gezag en omgevingsdiensten hun verantwoordelijkheid ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving van industriële bedrijven ten volle kunnen waarmaken, zodat de gezondheid van omwonenden beter wordt beschermd. Denk daarbij onder andere aan het kennisniveau, de capaciteit, en de uitvoerbaarheid en eenduidigheid van wetgeving.

Reactie staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

De reactie van de staatssecretaris bestaat uit de kamerbrief 'kabinetsreactie op OVV-rapport Industrie en omwonenden' inclusief bijlage. In deze bijlage staat de specifieke reactie op de aanbevelingen. De staatssecretaris geeft aan de aanbeveling ter harte te nemen en de onderliggende analyse te delen. De staatssecretaris gaat in op de kennisinfrastructuur en geeft aan dat het Interbestuurlijk Programma 'Versterking VTH-stelsel' (IBP VTH) werkt aan een kennisinfrastructuur waarbij kennisuitwisseling plaatsvindt. Daarin wordt voorrang gegeven aan de thema's Zeer Zorgwekkende Stoffen, Luchtkwaliteit, Circulaire Economie, Klimaatopgave en Bodem en Ondergrond. Daarnaast wordt gebouwd aan een samenwerkingsaanpak tussen RIVM en Omgevingsdiensten. De staatssecretaris geeft aan dat het plan is om deze samenwerking structureel te maken en te blijven ondersteunen ook na afloop van het IBP VTH. De staatssecretaris noemt de analyse en aanbevelingen van de Onderzoeksraad een ondersteuning voor het reeds lopende IBP VTH en ook een reden om meer te doen.

De staatssecretaris noemt met betrekking tot de rol van gezondheid in vergunningverlening het plan te hebben om samen met het ministerie van VWS te kijken of de GGD'en een adviesrol kunnen krijgen bij vergunningverlening. Momenteel kunnen gemeentes al een adviesvraag neerleggen ten behoeve van de vergunningverlening, verkend moet worden of provincies hier ook een beroep op kunnen doen. Daarnaast wil de minister bekijken hoe bevoegd gezagen nog meer aandacht kunnen besteden aan gezondheidswinst via omgevingsplannen en vergunningen, bijvoorbeeld door het stellen van tussendoelen.

Conclusie over opvolging door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

De aanbeveling is deels opgevolgd. De staatssecretaris noemt plannen en initiatieven die ook al ten tijde van het onderzoek liepen, zoals het IBP VTH. De staatssecretaris gaat uitgebreid in op de kennisinfrastructuur, echter in mindere mate op kennisopbouw en kennisniveau. De staatssecretaris gaat daarnaast niet concreet in op wat er nog meer gedaan kan of zal worden op het gebied van de genoemde capaciteit, en zeker ook uitvoerbaarheid en eenduidigheid van wetgeving.

De intenties die in deze reactie zijn geuit hebben inmiddels een concretere uitwerking gekregen in de Actieagenda Industrie en Omwonenden van 15 maart 2024. De Raad is positief over de initiatieven die in dit document worden benoemd en is benieuwd hoe een nieuw kabinet hier verder invulling aan zal geven.

Aanbeveling 6

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:

Stimuleer de ontwikkeling van kennis over de gezondheidseffecten en -risico's van door de industrie uitgestoten stoffen en draag zorg dat deze kennis door zowel overheden als bedrijven wordt benut, teneinde de gezondheid van omwonenden te beschermen.

Reactie staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:

De staatssecretaris geeft aan dat de kennis verspreid aanwezig is en niet altijd makkelijk toegankelijk. De staatssecretaris schetst waar welk deel van de kennis aanwezig is, maar dat het bij elkaar brengen ervan om concrete vragen te kunnen beantwoorden lastig is.

De staatssecretaris doet een beroep op de verschillende partijen. De industrie kan naar mening van de staatssecretaris transparanter zijn over de gebruikte technologie en processen. De staatssecretaris bespreekt met de omgevingsdiensten om in vergunningen via onderzoeksverplichtingen bedrijven te vragen om een stap verder te gaan. Ook gaat de staatssecretaris de mogelijkheid onderzoeken om in vergunningen voorwaardelijke of tijdelijke toestemming te geven voor activiteiten. Bevoegd gezagen en omgevingsdiensten kunnen in navolging van de afspraken uit de herziene Richtlijn Industriële Emissies (RIE) nauwgezet handhaven op aangescherpte rapportageverplichtingen en onder andere de achterstand in het actief openbaar maken van verstrekte vergunningen inlopen.

Daarnaast geeft de staatssecretaris aan initiatieven te willen opzetten en ondersteunen om bestaande kennis over gezondheidseffecten beter te kunnen delen tussen RIVM, GGD'en, bevoegd gezagen en omgevingsdiensten. Ook heeft de staatssecretaris het RIVM gevraagd een verkenning uit te voeren naar de meerwaarde van een onderzoeksprogramma Industrie, Gezondheid en Omwonenden om te kijken naar het effect van verhoogde aanwezigheid van meerdere stoffen in de leefomgeving en meerdere vormen van overlast.

Ten behoeve van de casus Tata Steel heeft de minister besloten een expertgroep in te stellen om een onafhankelijk advies te geven over de gezondheidsvraagstukken in de IJmond. Deze ervaringen en een evaluatie kunnen informatie opleveren of een dergelijke aanpak ook in andere situaties toepasbaar kan zijn, betoogt de staatssecretaris.

Tenslotte geeft de staatssecretaris aan dat het van belang is om gezondheidseffecten standaard onderdeel te laten zijn van door overheid geïnitieerd onderzoek ten behoeve van grote maatschappelijke opgaven waarin industrie een rol speelt, zoals bij de ontwikkeling van technologie voor energietransitie.

Conclusie over opvolging door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

De aanbeveling wordt grotendeels opgevolgd. De staatssecretaris doet een beroep op de verschillende partijen (industrie, omgevingsdiensten en bevoegd gezagen). Hierbij komen zinvolle punten naar voren zoals een onderzoeksverplichting in vergunningen opnemen en de mogelijkheid onderzoeken om voorwaardelijke toestemming te verlenen. Onderzoeksverplichtingen zijn al onderdeel van vergunningen, maar verplichtingen gericht op de gezondheid van omwonenden zijn nieuw. De Onderzoeksraad vindt dat dit een mooie stap kan zijn en is benieuwd naar de (juridische) uitwerking van dit punt. De staatssecretaris noemt daarnaast nog andere punten, maar niet bij alle punten is daadwerkelijk duidelijk hoe vrijblijvend de plannen zijn en hoe een en ander vervolgens benut zal worden voor de vergunningverlening.

Aanbeveling 7

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:

Borg dat het voorzorgsprincipe zwaarder gewogen wordt in het systeem van vergunnen van persistente stoffen.

Reactie staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:

De staatssecretaris geeft aan bevoegd gezagen uitgebreider te zullen ondersteunen bij het toepassen van het voorzorgbeginsel. Dat wil zij doen met onderzoek en instrumenten en via specifieke inzet op voorzorg in de omgang met persistente stoffen. Daarbij kunnen de juridische mogelijkheden uit de Omgevingswet rond voorzorg worden benut.

De staatssecretaris geeft verder aan dat het project 'Omgaan met onzekerheden - Voorzorg' onder het Impulsprogramma Chemische Stoffen inzet op het verduidelijken en verbeteren van handelingsperspectief voor het toepassen van voorzorg. Concrete acties hierbij zijn een website ter ondersteuning van bevoegd gezagen over wat het voorzorgbeginsel is en hoe het kan worden toegepast. Daarnaast doet het RIVM onderzoek naar de samenhang in het stoffeninstrumentarium voor water, bodem en lucht. Dit zal meer duidelijkheid bieden voor de omgang met pZZS. Binnen 'try-out-ZZS' (een samenwerkingsstructuur tussen het RIVM, Omgevingsdienst NL en de Omgevingsdiensten voor advies en kennisdeling over ZZS als onderdeel van het IBP VTH) zal de kennispositie van bevoegd gezagen met betrekking tot voorzorg en persistente stoffen verder worden verbeterd.

Voor wat betreft persistente stoffen noemt de staatssecretaris dat het RIVM in juni 2023 een screeningsmethode heeft ontwikkeld om stoffen die mogelijk (zeer) persistent/mobiel/toxisch zijn zo vroeg mogelijk te identificeren. Deze screening kan aanleiding zijn voor een vergunningverlener om door te vragen naar de onderbouwing van de gevaareigenschappen van een stof en waar nodig om vervanging te vragen, of gebruiksbepalingen of reductiedoelstellingen op te nemen in de vergunning. Daarnaast is het RIVM gevraagd te verkennen wat mogelijkheden zijn om emissiegrenswaarden of bestaande stofklassen specifiek voor persistente stoffen scherper te maken. Tenslotte geeft de minister aan samen met VWS te werken aan een betere classificatie van chemische stoffen op basis van persistentie en de toevoeging van extra gevarenklassen in de CLP-verordening.

Conclusie over opvolging

De aanbeveling wordt opgevolgd. De staatssecretaris noemt verschillende goede initiatieven die borgen dat het voorzorgsprincipe zwaarder gewogen wordt in het vergunningensysteem voor persistente stoffen. De extra classificatie van persistente stoffen in de CLP-verordening kan een goede systeemingreep zijn als dat voortaan een grondslag wordt voor vergunningverleners om op te toetsen of mee aan te scherpen.

RIVM

Aanbeveling 8

Aan het RIVM:

Onderzoek, samen met de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, hoe omgevingsdiensten kunnen beschikken over kennis van gezondheidseffecten en – risico's van door de industrie uitgestoten stoffen.

Reactie RIVM

Het RIVM werkt aan deze aanbeveling door een samenwerkingsstructuur op te zetten met de Omgevingsdienst NL en de Omgevingsdiensten voor advies en kennisdeling over ZZS. Dit is het eerder genoemde 'Try-out ZZS'. Het RIVM geeft aan dat dit op termijn dit samenwerkingsmodel kan worden uitgebreid naar thema's breder dan ZZS.

Het RIVM schetst verder voor de kortere termijn een aantal terreinen binnen het huidige VTH-systeem waar zij een bijdrage aan zouden kunnen leveren. Zij kunnen kennis delen met de regio over toxicologie, emissie, verspreiding en blootstelling van chemische stoffen en over de hinder en gezondheidseffecten door geur, geluid en trillingen. Omgekeerd hebben de omgevingsdiensten, GGD'en en bevoegd gezagen kennis over de uitvoeringspraktijk die nodig is voor de ondersteuning van het nationale beleid door het RIVM.

Als tweede punt noemt het RIVM dat het belangrijk is om signalen en zorgen van burgers en professionals over potentiële problemen met stoffen in de leefomgeving sneller in beeld te krijgen. Het RIVM kan een ondersteunende rol bieden voor omgevingsdiensten en GGD'en en is hierover in gesprek met de verschillende partijen.

Als derde punt noemt het RIVM het expliciet meewegen van industriële activiteiten op gezondheid als onderdeel van vergunningverlening. De Omgevingswet zou hiertoe mogelijkheden moeten bieden. Het RIVM geeft aan de expertise en kennisinfrastructuur in huis te hebben om de gezondheidseffecten kwalitatief en kwantitatief in beeld te brengen. De methodiek hiervoor willen zij verder doorontwikkelen. Aandachtspunten voor deze doorontwikkeling volgen uit de aanbevelingen van de 'Proof-of-Concept Tata Steel Nederland' studie (TSN) (Geelen et al., 2023). Het basisconcept in deze studie was het integraal beschouwen van de keten van verschillende emissiebronnen, blootstellingsroutes en hun gezondheidseffecten en risico's voor omwonenden en de leefomgeving. De doorontwikkeling vindt plaats in nauwe afstemming met Omgevingsdiensten en GGD'en om te zorgen dat de methodiek goed aansluit bij de uitvoeringspraktijk.

Conclusie over opvolging door het RIVM

De aanbeveling is door het RIVM opgevolgd. Het rapport van de Onderzoeksraad heeft duidelijk laten zien dat er bij vergunnen soms maar weinig kennis beschikbaar is. Het RIVM gaat uitgebreid in op het optimaliseren van het delen van kennis. Het RIVM-rapport met betrekking op Tata Steel biedt waardevolle en bruikbare inzichten. De Onderzoeksraad begrijpt dat elke casus een eigen benadering behoeft. Soortgelijke studies naar andere industrieën zouden nuttig kunnen zijn. Het RIVM is inmiddels een verkenning voor een studie naar Chemours gestart.